

Družstevním rolníkem – konstruktérem počítačů

V roce 1988, kdy jsem byl zaměstnancem koncernového podniku TESLA ELSTROJ, který vyvíjel zajímavá technická zařízení pro mikroelektroniku, jsem se dostal do jakési frustrující situace. Chtěli po mně vysoce kvalifikovanou práci, ale pracovní i platové podmínky byly mizerné. Zčásti jsem si to zřejmě zavinil sám; neměl jsem dost „sociální dovednosti“ dostat se mezi místní elitu a svoje výsledky jsem nedovedl prodat. Byl jsem jaksi „odstaven na vedlejší kolej“, přednost dostalo mládí.

Celkově však tehdy upadal celý obor elektrotechniky – po roce 1968 jsme ztratili kontakt se západem a již jsme ho neměli šanci dostihnout, ba ani sledovat, co se na západě děje. Posledním „výkřikem“, který měl povzbudit práci konstruktérů, byl nákup 2000 pracovních stanic (počítačů), které měly sloužit současně průmyslu i školám.

Tehdy mě kdosi upozornil na JZD Slušovice a můj slovenský přítel Eugen O., který měl v onom slavném JZD kontakty, mě tam doporučil jako experta na výrobu elektronických součástek. To celkem odpovídalo, dlouhé roky jsem byl technologem-vývojářem čipů. Byl v tom však skrytý háček – Eugen byl nepřekonatelný v navazování kontaktů, svým zjevem a vystupováním lidí doslova fascinoval, ale skutečným odborníkem nebyl. Lidé se pak zdráhali uvěřit, že jeho sliby jsou plané a projekt, který pro ně vypracoval, za nic nestojí. To se ale vyjevilo až později, kdy jsem musel svého dobrodince sám demaskovat, a sám tak podkopávat svoji pozici....

Přijímání za člena JZD AK Slušovice proběhlo bez problémů, splnil jsem všechny psychologické testy a absolvoval i vstupní pohovor s představitelem družstva – náměstkem tzv. „mikrostruktury“ (divize). Podle (tehdy ještě oficiálně platné) marxistické teorie se tak skokem změnila moje třídní příslušnost – stal jsem se příslušníkem družstevního rolnictva, které tvoří spolu s dělnictvem předvoj společnosti.

Pracovní angažmá

Mojí první prací byla oponentura Eugenova projektu na výrobu elektronických součástek v rámci divize mikroelektroniky. Tam se tehdy vyvíjely osobní počítače originální koncepce „Agrosystém S“. V dané situaci, kdy nebylo možné nic dlouhodobě plánovat a koncepce závodu¹ se měnila třikrát během měsíce, bylo těžké uvažovat o vybudování technologické linky -- samotné oživení linky a náběh výroby trvá řádově 1 -2 roky. Eugenův „projekt“ jsem zcela odmítl a snažil se doporučit spolupráci s Teslou – všechno však bylo velmi problematické. V „malém“, bez investic, se nedalo nic předvést. Čas jsem alespoň využil k tomu, abych se seznámil s touto malou výpočetní technikou a se systémem MS-DOS. Překlad anglicky psané „Encyklopedie MS-DOS“ byl asi jedinou odbornou prací, kterou jsem (mimo rámec svých úkolů) ve Slušovicích dělal. Vyšel později tiskem v upravené podobě, pod jiným jménem. Takovéto neautorizované překlady byly tehdy v oboru výpočetní techniky běžné.

Jelikož jsem se necítil být dost zdatným elektronikem-obvodářem (asi chyba – mohl jsem se o to pokusit), souhlasil jsem s přeřazením do cechu výroby počítačů, kde jsem působil jako technolog. Na tomto fleku nepracoval přede mnou nikdo menší než Standa Devátý! Jeho jméno tu bylo stále živé a ožilo zejména během revoluce, která měla zakrátko přijít.

Tato rutinní práce mi moc nešla a posléze jsem byl přeřazen na úsek zahraničního obchodu, kde jsem v květnu 1990 i skončil, když jsem si vzal „volno k podnikání“².

¹ Závod byla nejmenší samostatná jednotka asi o stu lidech; mikrostruktura zahrnovala několik závodů

² s teoretickou možností návratu do družstva do jednoho roku

Podobně dopadli i moji bývalí kolegové ze závodu vývoje počítačů. Agilní pracovníci z výroby našli v konstrukci počítače chybu, kvůli které přístroj „zamrzal“. Z vývojových pracovníků se stali přes noc prodejci počítačů. Můj mladý spolupracovník z výroby, který se v práci nudil a hrál počítačové hry, byl zase přeřazen na výrobu jogurtů...

Po odstranění dosavadních dovozních omezení (v rámci republiky) se již nevyplácelo systémy počítačů vyrábět, a montovaly se z dovážených dílů (desek). Z výrobců se tak stali prodejci, kteří tlumili počáteční hlad po osobních počítačích. S příchodem zahraničních firem zde výroba počítačů zcela zanikla, zbyl závod „SOFTWARE“, využívající mozky programátorů. Ten už pracoval zcela legálně.

Slušovické bydlení

Moji slušovickou „kariéru“ poznamenal značně problém, kde ve Slušovicích bydlet. Noví pracovníci měli v podstatě jedinou možnost bydlení – v ubytovně Deštná, v chatkách po 6 lidech. Chatky byly malé, ale dobře zařízené a vládl tu striktní „baťovský“ řád. Zákaz kouření i pití alkoholu, zákaz návštěv na pokoji (bylo možno si ale najmout pro návštěvu další chatku). V deset hodin byla večerka. Za porušení řádu a nepořádek tvrdé peněžité tresty podle správcovy libovůle (například za neumyté nádoby 200 korun).

Nic proti zákazu koření a pití alkoholu. Brzy jsem však pochopil, že ubytovna neslouží ubytovaným, ale tomu, aby se její správce zalíbil předsedovi družstva. Přísný ubytovací řád se nedodržoval a byl tu jakýsi systém „špiclování“, spolubydlíci i uklízečky byli nuceni udávat „hříšníky“, jinak jim hrozil postih.

Když na stole zbyla flaška od piva či pouzdro od cigaret, člověk musel udat svého spolubydlícího, jinak byl na vině sám. Mezi domy byl pečlivě upravený trávník, na který se však nesmělo vstoupit. Vedle ubytovny bylo parkoviště s bíle natřenými patníky, nikde však stopy po místě k posezení, či dokonce hřišti na volejbal! Docent Čuba prý rekreační sport neuznával, a když poukazovali na jeho nezdravou životosprávu, říkal, že si zdraví koupí.

Pěstovala se tu však i hudba, někteří měli na pokoji dokonce terárium s ještěrkami, kterým nosily dojičky mouchy z chlíva. Já sám jsem si přinesl housle. Mladé lidi ale neudržíš.

Jednou jsem přišel z práce a na pokoji byla „partička“ – popíjelo se víno, hrálo na kytaru, zpívalo. Rád jsem se připojil a hrál na housle jakési „country“- improvizace s kytarou. Když nás přišel vrátit v 11 hodin na kontrolu, někteří s ním začali diskutovat.

Následek – jedni dostali pokutu, jiní vyhazov. Kamarád ze Slovenska, který si tu našel dívku, nakonec s ní skončil jako emigrant v Rakousku – ve Slušovicích pro ně nebylo nikde místo, v ubytovně se nesměli stýkat.

Po vyhození z ubytovny lezli tito mladí lidé v noci do ubytovny přes plot, správce to ale zjistil. Jednou ráno, když jsem ještě ležel v posteli, se objevil v chatce, prohlížel vedlejší postel a pak prohlásil: „Pane inženýre, dnes tu spíte naposledy.“ Nakonec mě ale z ubytovny nevyhodil. Mladí potom dojížděli denně 40km autem z Luhačovic, načež odjeli přes právě otevřené hranice do Rakouska a požádali tam o azyl.

Ubytovna se mi stala místem, k němuž jsem cítil fyzický odpor. Měl jsem však štěstí – našel jsem inzerát místního občana (pana M.), že přijme člověka na byt. Bylo to bydlení – v jeho dílně, později, druhý rok, v zahradním altánu. V létě pěkné, ale v zimě

V tom altánu nebyla navíc elektrika (kabel sem vedl, ale „musí se šetřit“), trávil jsem tam večery při svíčke. Musel jsem si přivést vlastní kamna (byl to osvědčený typ Bullerjan, kanadská kamna na dřevo), palivo jsem vozil z lesa na kole.

Brzy jsem také poznal, že tu nebydlím sám. Jakmile jsem zhasl svíčku, nastal čilý ruch. Myší rodinka hodovala na mé zásobě potravin. Schovával jsem tedy jídlo do nádob s poklicí. Ale podcenil jsem myší inteligenci – myška vyskakovala a narážela z jedné strany do okraje poklice tak dlouho, až poklice spadla. Pomoci pastí jsem myšky postupně vychytával. Najednou nastal zlom a myší aktivita ochabla. Poslední myš jsem pak zabil na stěně pod

plakátem, kam přede mnou utekla. Připadal jsem si jako Hamlet bodající mečem skrz závěs....

Pan domácí chtěl - vedle nemalého nájemného - abych mu pomáhal na políčku a v zahradě. Musel jsem rozbíjet hráběmi hroudy tvrdé valašské země. Moc mi to nesesedlo, být takovým domácím sluhou či otrokem. Pomohla mi až moje přítelkyně – lékařka, která se za mne u pana M. přimluvila, když ho léčila (ona sama tu prodělala nemenší anabázi s bydlením; přespávala zpočátku u jedněch lidí v obýváku - za to, že je léčila; mohla jít spát dříve než vypnuli televizi). Nakonec jsme se s panem M. docela spřátelili – během revolučních dní, kdy jsem psal články pro Občanské fórum, nám pan M., sám někdejší příslušník Murzinovy partyzánské brigády, pomáhal a fandil.

Nevyhovující bydlení mě nutilo, abych zůstal déle v práci, zejména v zimě. Samostatní techničtí pracovníci měli v JZD Slušovice volnou pracovní dobu, mohli přijít do práce i v noci. V létě roku 1989 jsem byl večer sám v objektu závodu (byly to dřevěná bouda) a zahrál jsem si chvíli na violu d' amore. V tom přišel do budovy policista s pomocníkem (PS VB) kontrolovat, zda se tu v předvečer výročí invaze netisknou protistátní letáky. Pomocník se mě začal vyptávat jak to, že hraju atd. atd., až ho policista musel odvést....

Nakonec jsem si dokonce pořídil pozemek a začal uvažovat o stavbě srubu. To ale bylo vzhledem k mým finančním možnostem zcela nereálné.

Revoluce

V průběhu roku 1989 bylo cítit, že se v politice něco děje. Do Slušovic začalo jezdit hodně zahraničních návštěv, proběhla dokonce diskuse techniků s novinářem ze Západu. Očekával se příjezd Gorbačova (podle něho byla nazývána místní 4proudá komunikace), ale přijel jeho konzervativní oponent Lichačov. Před jeho příjezdem jsme vyfasovali kosy (samozřejmě klasické, ne motorové) a poslání vysekávat trávu kolem této monumentální komunikace.

Po vypuknutí studentské revolty v Praze vzkázal předseda družstevníkům, aby se „jako amatéři v politice“ do ničeho nepouštěli, že on to vyřeší za ně. Po projevech neposlušnosti a neúcty „rebelů“ vůči jeho osobě se starosti o Agrokombinát zřekl a pro své „věrné“ založil akciovou společnost MORAGRO.³

Po opadnutí revoluční euforie, kdy se kdysi slavný Agrokombinát začal rozpadat a činnost místního OF k ničemu nevedla, vzdal jsem se všech plánů vida, že mi tu štěstí nejspíš nepokvete. Mentalita zdejších podnikatelů mi byla cizí. Trvalé bydliště jsem měl v Piešťanech, ale na Slovensku se už objevovaly mraky nacionalismu. Pln optimismu z demokratického vývoje, uchýlil jsem se domů, k rodičům. (Další vývoj událostí však toto mé rozhodnutí zpochybnil...) Na „slušovickou“ periodu svého života však přese všechno rád vzpomínám.

V Praze, 30.6.2005,

³ K průběhu revoluce ve Slušovicích bych se chtěl vrátit zvlášť